

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

(Bn) Litt.
Sr.

GOTLÄNDSKA SÄGNER.

II.

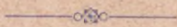
KUNG VALDEMARS SKATT.

DIKT

AF

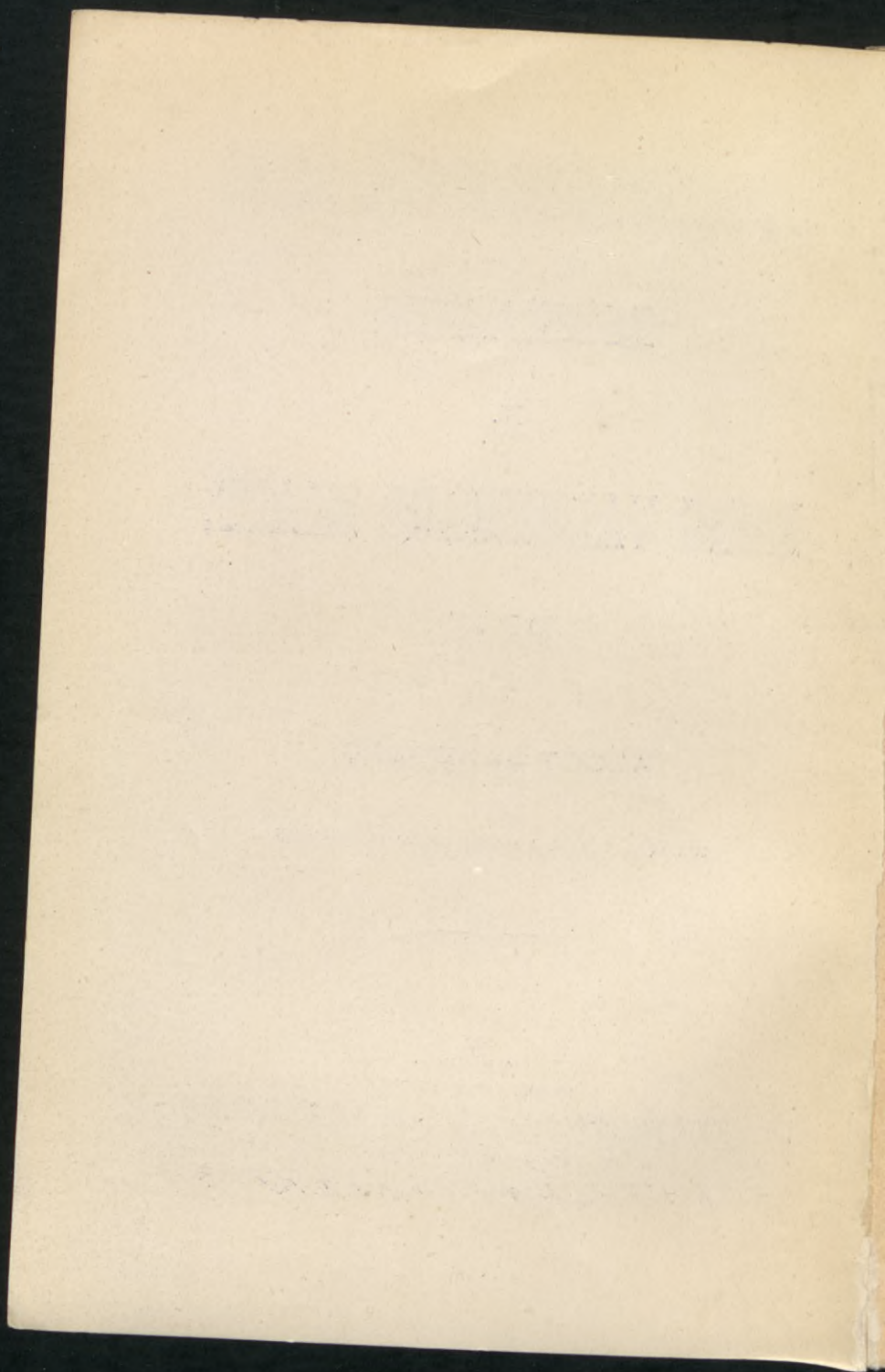
ALGOT SANDBERG.

BELÖNAD MED SV. AKAD: S HEDERSOMNÄMNANDE.

VISBY
NYBÉRGSKA BOKHANDELN.

GÖTLÄNDSKA SÄGNER.

II.

KUNG VALDEMARS SKATT.

DIKT

AF

ALGOT SANDBERG.

BELÖNAD MED SV. AKAD:S HEDERSOMNÄMNING.

VISBY
NYBERGSKA BOKHANDELN.

ALLOT SÄKERT

KONG VALDEMARS SKATT.

ALLOT SÄKERT

VISBY
GOTLANDS ALLEHANDAS TRYCKERI
1891.

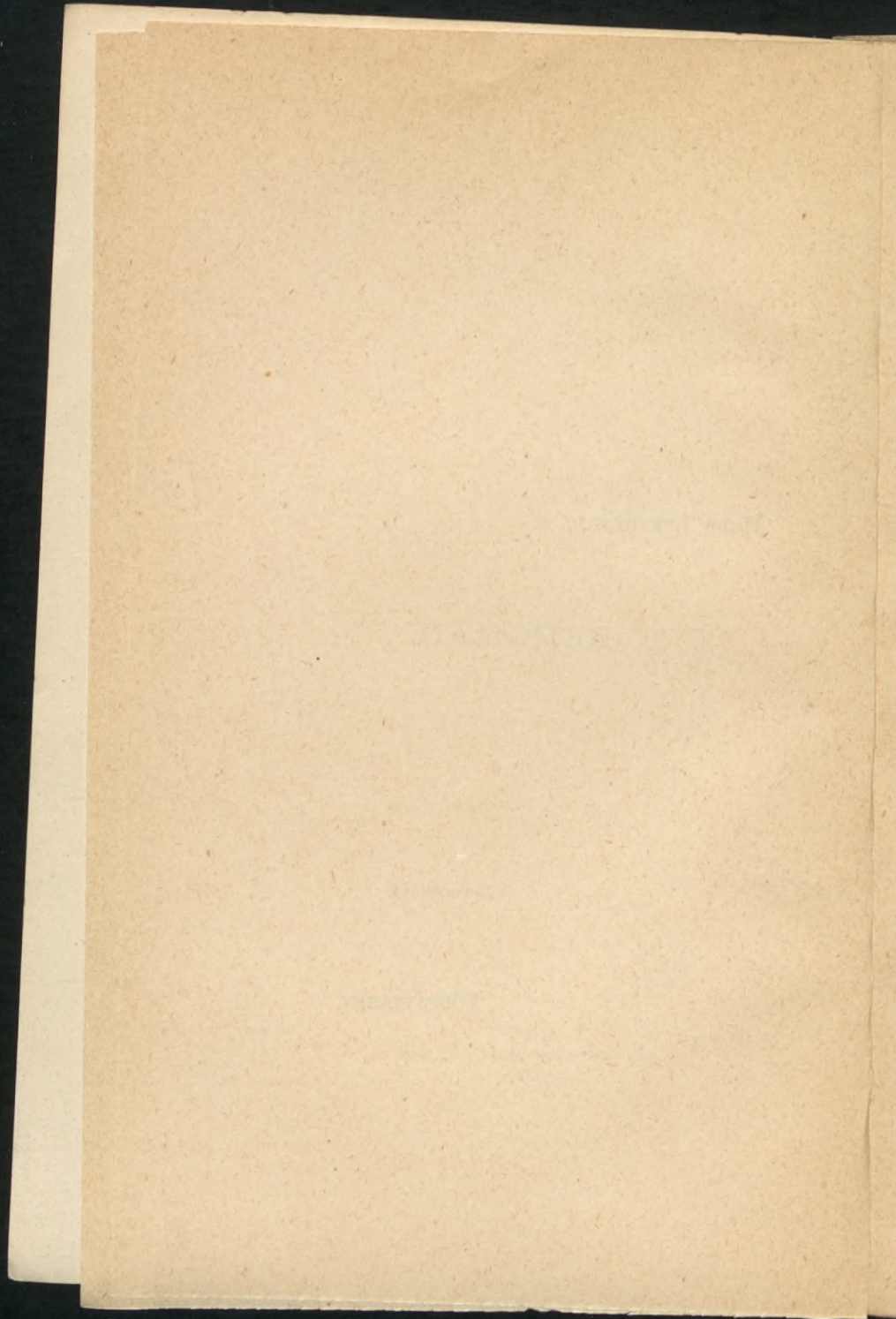
HERR LEKTORN M. M.

C. J. BERGMAN

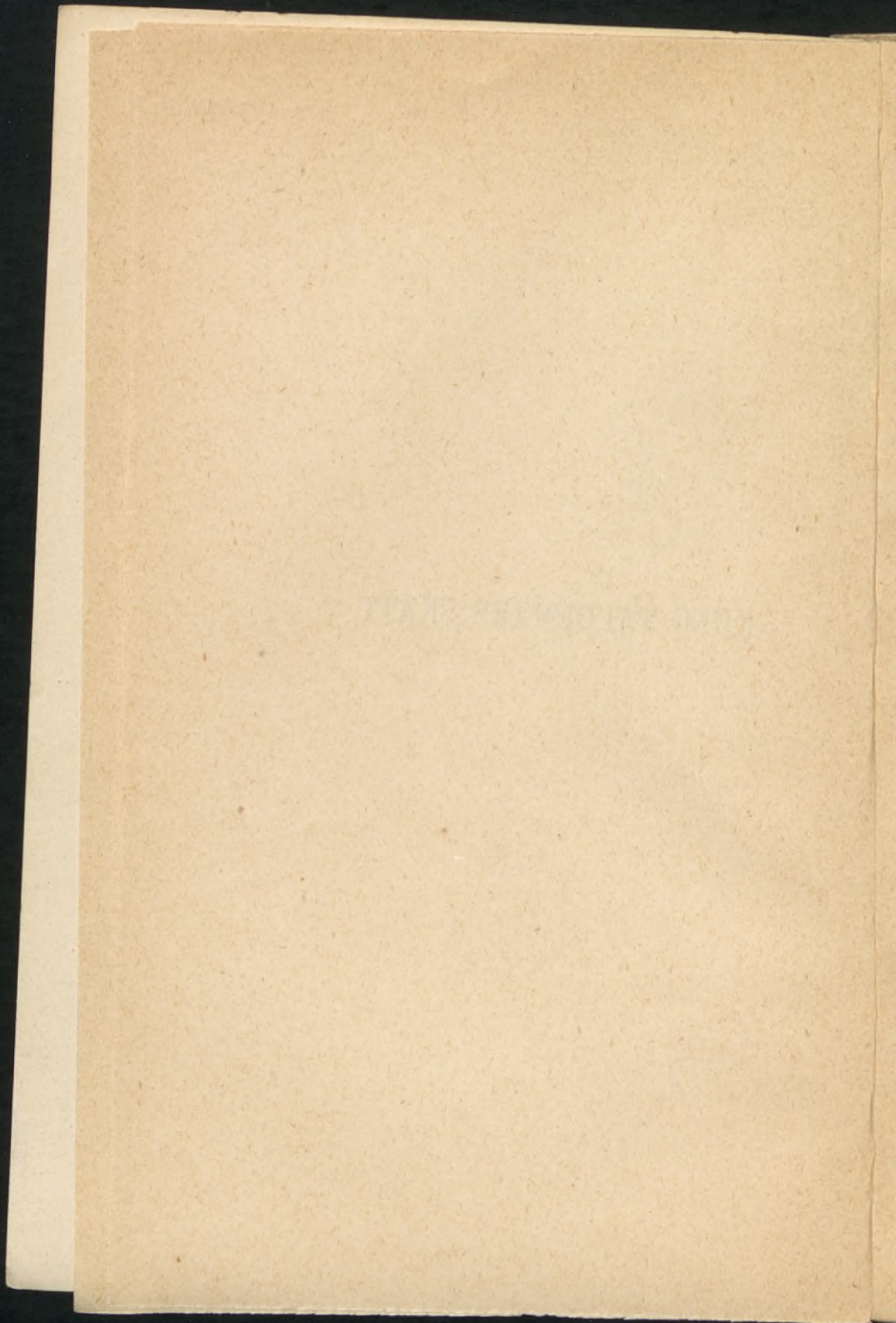
VÖRDSAMMÅST

AF

FÖRFATTAREN.

KUNG VALDEMARS SKATT.

1.

»Blif inte förskräckt, min unge herre,
och ha ej så brådtom, så är ni klok.
Ty Svarthäll är brant, och det kunde gå värre,
än stanna här med en stackars tok.
Tok! Ja, ni känner ju inte Peder,
Peder till Uggårds? Det är just jag —
det vill säga: jag *var* det en dag;
nu är jag galen, det sa' jag ju eder!
Tror ni det? Nej, det är bara prat!
Peder är lika klok som presten,
men de hata och sky mig som pesten...
ah, jag skrattar åt deras hat!
Tyst, säg, hör ni hur jättfanter
hånande svara på alla kanter?
Ja, de hata mig också de,
där de stå bundna vid sina sina branter.
Hvarför? Skynda er! Kom och se!

Se, hur det glänser bland släketågor
djupt därnere i mörka vågor!
Så har det skimrat så mången natt.
Fattar ni nu? Böj ned ert öra,
skall ni få en hemlighet höra:
det är kung Valdemars skatt!

Han grep min arm och hans öga lyste,
han stirrade fånigt i djupet ner;
han drog mig mot afgrunden mer och mer
och skrattade hemskt, så att hjärtat ryste:

»Se i aftonens dunkel
guld och karfunkel!
Det glänser och hoppar
på böljornas toppar...
tag fatt, tag fatt
kung Valdemars skatt!

Nej, nu är den borta, men kommer igen,
och så en natt skall jag fånga den,
trots satan, som ständigt ligger och lurar.
Jag okar endast de hvita tjurar,
de tvillingfödda förutan vank,
när senig och fast blir deras mank.
Ty skatten är min, förstår ni väl.
Jag köpt den en söndagsnatt med min själ,
och därför hata mig alla... alla,
och därför de Peder vilsen kalla!»

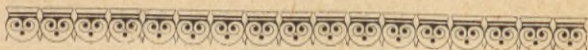
Sensommarsolen i skälfvande brand
famnats i fjärran af mörknande vatten;
blekröda dröjde ännu i natten
vestliga skyar vid himlens rand.
Slumrande vindar sakta drogo
hän ifrån hafvet, och böljorna slogo
in öfver stranden med sakta skvalp
djupt vid foten af Storöns stalp.

»Hvad gör ni här så sent i kvällen,
min unge herre, jag fråga får?
Ty vet, att min är just Svartehällen,
här har jag suttit i hundrade år...
hvad tiden går...!
Kanske ni kungsskatten eftertraktar,
säg? Vid Gud, då är bäst ni er aktar!
Jag tar er om halsen och ned er slungar
och skrattar, så ekot i natten rungar...
ha ha ha ha!
Hvad! Är ni rädd för den stackars fänen
eller hvarför blir ni så blek?
Ah, nu ser jag: det var blott månen,
som sakta fram bakom Kupru vek.
Nej, ni kan gerna sitta stilla.
Peder till Uggårds vill ingen illa.
Hvad ser ni på? Himlen! Jaså, jag vet:
ni är väl hvad man kallar poet?

Ja, ni har rätt, det är ståtligt därborta . . .
synd blott, att nätterna äro så korta!
Ack, men skönare är det ändå,
när vestern står blodröd, och rifna skyar
som jagande ulfvar på fästet gå,
och piskade hvita af dånande byar
de skummiga vågor kring bergen slå!
Då står jag häruppe; och stormen ryter
och askarne sucka vid jättens tag;
jag skrattar och klappar i händerna, jag,
och dricker saltskum, när hafvet bryter.
Jag hukar mig ned, jag kryper fram
så sakta i mossan till bergets kam,
att icke en gång den lede det anar.
När böljorna rulla tillbaka, jag spanar
så girigt i bottenlös afgrund ner . . .
Den vidgas allt mer . . .
Guds död, jag ser
den bländande glansen!
Det svindlar för blicken, jag mister sansen:
tag fatt, tag fatt
kung Valdemars skatt!

Högt öfver Kupru nu månen stod,
riste på hafvet en lekande strimma,
göt öfver Svarthäll af ljus en flod,
allt var tyst i midnattens timma.

Stum den gamle satt, och hans blick
irrande ut i det vida gick.
Jag ville smyga mig bort, då tog han
sakta min arm och tryckte mig ned:
»Säg, är ni rädd för Per, eller vred?»
Och ett löje så barnsligt log han.
»Vet ni, jag känner mig glad i natt;
låtom oss här på stenen oss sätta,
skall jag berätta
sagan om kung Valdemars skatt!»

2.

Och vitbrämad bölja yster
i dånande dans emot stranden går.
Med kiseln hon leka lyster,
och så hon lekt i mångtusende år.

Hon kysste de stela stalpen,
tills klippan för sugande kyssarne smalt.
Med ständigt smekande skvalpen
hon vet, att en gång skall hon vinna allt.

Då skall hon i jubel håna
och rista den isande barmen i skum,
af vällust skälfvande dåna
och kväfvande famna de öde rum...

Så drog hon i gamla tider
på giljarefärd emot Sundre kust.
I natten där kämpades strider,
i solljus där lektes med leende lust.

Men gamlen i Hoburgens klyfta
en gång åt den vilda leken blef vred.
Då syntes en klippan lyfta
och rasande slunga i djupet ned.

Och bölja ilande vände
i klagan mot blånande fjärran om.
När måne och stjärnor sig tände
med tusende systrar tillbaka hon kom.

Det brusar, det sjuder, det larmar,
det flammar i sky som en blodröd brand!
Se, buret af mjukaste armar,
där gungar det styggaste troll emot strand.

Det når öfver klippornas kammar
med ormligt slingrande, fjällig kropp.
Det är dess öga, som flammar
och lyser den dimhöljda nattväkten opp.

Dess blick den gamle förlamar,
han stirrar mot trollet och varsnar till slut
med fenlika klor det kramar
sitt lågande öga ur pannan ut

och slungar det än mot hällen
och än mot hafvets brusande bryn,
och än som ett eldklot i kvällen
det hväser högt mot den mörknande skyn.

De vaksamme seglare alla,
de gripa med undran om rodret så fast
och front på helgonen kalla
och vända stäfvén mot fjärran med hast.

Och längs de tångtäckta stränder
står darrande männens och kvinnornas hop.
Där lyftas bedjande händer,
där spörjas tårar och klagande rop.

Ty trollet, när morgonen grydde,
sitt hufvud ur vågorna gapande hof,
och rytande hemskt det flydde
till hafs med den vänaste jungfru som rof.

Och dunklet smygande täckte
de sörjande stränder i nätterna sju
och glödande solljus bräckte
i gryningen dimmornas slöja itu.

Men trollet i skumpiskad bölja
alltjämt än lekte sin gnistrande lek;
de fagrade mör månde följa
i djupet vid trollets sargande smek.

I templet klockorna klungo
med manande ljud till mässa och sång;
de karskaste hjärtan sig tvungo
till andakt och bön om räddning den gång.

Och budkafvel sändes vida
från höfdingegård, och den lydde så:
»Vill någon med trollet strida,
till vif han min vänaste dotter skall få.»

Så drog mot den nödställda stranden
med krämarcholk öfver österhaf
en kämpe från heliga landen,
där just man stred om Frälsarens graf.

Sin ringfasta brynja han spände,
som trotsat svärdshugg och hedningasejd.
När tveeggen skarp han kände,
mot Hoburgen skred han till vidunderfejd.

Den fejden blef hemsk att skåda,
ty hafvet det svällde med väldigt dån,
och rundt kring kämparne båda
där stod likt blodskum till klippans krön.

Dock ändtligt den blixtrande klinga,
som signats en gång invid korsträdets stam,
den väldige syntes svinga
till hugg emot vidundrets panna fram.

Då segnade ned den lede,
då remnade trollhårda hjässans hvalf,
då röt han i maktlös vrede,
så jordens klippfasta grundval skalf. --

Snart vågorna sorla öfver
den plats, där den väldiga striden stod.
Och vinden för evigt söfver
det ädlaste hjärta, det käckaste mod.

Och skalliga munkar böja
i andakt knä kring korschjältens lik
och mumlande böner höja
till helga Guds moder i himmelrik.

Men se! Under Hoburgen höga
där glänser i natten en flamma så röd:
där rullar vidundrets öga
och lyser i natten med underlig glöd.

När hundra år hunnit gånga,
där restes ett tempel vid speglande våg,
och munkarne trollglansen fånga —
och snart man i muren den blänka såg.

Så nämnde man den karfunkel,
en kostelig sten af det ädlaste slag.
Låg böljan än aldrig så dunkel,
den lyste så klarligt som solen om dag.

3.

För den ljumma vestanbrisen
Eystrasaltet sollyst svallar,
och de blåa böljor löga
kalkstensklippors rad.
Ur den lätta morgondisen
löser sig med mur och vallar,
fasta torn och gaflar höga
guters gamla stad.

Böneklockans ljud förklingar.
Öfver torg, i gränder trånga
idog mänskoscara vänder
hän till dagens värf.
In mot hamn med hvita vingar
fyllda holkar sakta gånga,
föra ifrån fjärran stränder
rikedoms fördärf.

Ingen rast och ro sig unnar,
timme efter timme skri-
der, medan krämarn rastlöst hopar
gyllne skatters mängd.
Ändtligt vespers ljud förkunnar,
att det emot natten lider;
väktaren från krönet ropar
öfver dunkel ängd.

Allt i mörker är begrafvet.
Men från höga gafvelhusen
än i midnatts sena timma
ljuder festens glam.
I det vida, dunkla hafvet
spegla sig likt stjärnor ljusen,
flöjtens toner veka simma
öfver vågen fram.

Men när sömnen all naturen
slutit i sin famn omsider
och när blossens bleka vimmel
slocknat länge se'n,
från den stolta tempelmuren
sina klara strålar sprider
emot nattligt dyster himmel
röd karfunkelsten.

Nikolai svarta munkar
ät sin kyrka köpte skatten,
läto den i muren fästa
med förfaren hand.
Där se'n hundra år den prunkar
som en fyrbåk uti natten,
visar vilsne seglarn bästa
väg till hemmets strand.

Och dess rykte fjärran spordes.
Dag och natt omkring densamma
tvänne tolfter knektar drogo
skyddande på vakt.
Och den man, som nalkas tordes
intill trollets ögonflamma,
bistert de i bojor slogo,
är i sagan sagdt.

Sol steg upp och sol gick neder.
Ständigt mera rik och fager
drottningen bland nordens städer
stolt sitt ämne bär.
Men Nils Guldsmed, slem och leder,
ner till Danmarks rike drager
och med ondt i sinnet träder
för kung Valdemar.

»Tjugu tempel Visby äger,
prägladt mynt och ädla stenar,
håfvor förda öfver hafven,
lyster det din håg?
Guten guld i lispund väger,
spinner lin på gyllne tenar,
själfva svinen hämta drafven
utur silfvertråg.»

Listigt han i härskarns öra
griphetens giftdryck gjuter.
Danadrotten hjaltet rister,
säger så till slut:
»Lyster mig att örlig föra
Nästa vår med stolte guter.
Som min gäst du stannar bister
höst och vinter ut.»

4.

När vågen, löst ur vinterns band,
slog fri mot Gullands hällar
och sjöng sin sång kring löfklädd strand
i vårens fagra kvällar,
 med väpnad hand,
 med svärd och brand
 mot guters land
där drögo danske sällar.

De röjde sig en väg så bred
från Garnahamn mot Norden.
Visst gutska odal mannen stred
till blods för fosterjorden.

Men härjarn vred
med stålklädt led
red bonden ned —
så lyda sagoorden.

Mot Fjälemyr de danske gå
att möta guters skara.
Men när till Ejmunds-brö de nå,
re'n tindra stjernor klara.

I morgon då
skall slaget stå
och pröfvas på,
hvar modet månne vara.

Och tystnad rundt kring nejden rår,
allt slumrat in omsider.
Kung Valdemar ur lägret går
och öfver moen skrider.

Han ensam står
i skogens snår,
där vakan trår
och ufven sorgfullt kvider.

Nu månen i en flod sitt sken
ut öfver skogen tömmer.
Tyst, stanna! Under lummig gren
en jungfru stilla drömmer
 så oskuldren
 på blombädd len
 mot mosstäckt sten —
och allt kung Valdemar glömmer!

Han snyger närmare på tå
igenom snår, som vakta.
Han smeker huldran ömt, och så
han kysser henne sakta.
 Hon vaknar då.
 Och ögon två
 så djupa blå
den fräcke fast betrakta.

»Hvem är du, djärfve? — Daners drott,
som skall med guter strida!
Välkommen då till huldrans slott!
Jag väntat sent och tida!
 Ack, år förgått!
 Men valan spått
 din ankomst, blott
jag kunde troget bida.

Se, konung! Se en silfverström
sig genom mossan sträcker!
Och knappast som en smeksam dröm
den ljumma vind dig räcker.

Töm hornet, töm!

Glöm världen, glöm!

Var varm och öm,
tills rosig morgon bräcker!

Jag ger dig allt, hvad kärlek bjöd,
långt mera än du tänker!
Jag skyddar dig i stridens nöd,
om huldran blott du skänker
af skatten snöd
karfunkel röd,
hvars trolldomsglöd
från tempelmuren blänker.

Kom! Hvila på min mjuka arm,
snart ljusna land och vatten!
Då väntar, konung, fejdens larm ...
en kyss! ... Men i den natten
vid huldrebarn
så älskogsvarm
till blygd och harm
han lofvar trollet skatten.

När dagen öfver moen gryr,
röd stridsörn vingen spanner.
Förgäfves guthärens styr
mot danske kungens svenner.

Den skingras, flyr!

Den kamp blef dyr

på Fjälemyr:

sex hundra fallne männer.

5.

Nu är ej tid att räkna det myntade gull,
ej tid att persiska purpurkläden tumma!
Nu är ej tid att roffa af främlingen tull,
ej tid att i vinhus kolka rostocker-mumma!
Nu skyndar borgarn att brynjan spänna på,
och rådsherren darrande knäpper sin gyllene kedja,
och trälen murar skatten bak kalksten grå,
och modern och dottern i templet gråtande bedja.

Där sprängde en ryttare in genom Söderport,
och gnistrande hofven mot knaggliga stenarne skräller.
Han flämtar andlös: »Till vapen, till vapen fort!
Kung Valdemar ilande färden mot staden ställer!»
Då dånar trumman, då ljuder det smattrande horn —
förgäfves veka herrar mot maningen spjärna;
och kärrebyssor rullas mot murar och torn
att hus och hem och urgammal frihet värna.

Längst borta i söder där skönjes en dammig sky.
Snart glänsa i solen riddarnes stålsmidde hjälmar.
Och gångarne gnägga och mordiska vapnen gny,
och hånande skråla de roffande danske skälmar.
Men se! Då sjuder blodet hos gutniske män,
då svinner likt dimma feghjärtad fruktans vända!
Välän, I fräcke! Sol har ej dolt sig än!
Därute i skuggan af muren skall slaget stånda.

Hvad döfvande buller, hvad manande rop och skrik!
I gömmande moln är svept den sandfyllda leden.
Där blixtra huggen, och högar af blödande lik,
af kvalfullt kvidande sårade täcka heden. v
Men allt förgäfves! När skymningen bredde sitt dok,
de danske köpstadsmännen på flykten drefvo.
Och det står skrifvet i åldrig krönikebok,
att adertonhundra guter på platsen blefvo.

Och bloden i strömmar in genom portarne rann
och silade ned för steniga, branta backar
och blef till flödande bäckar — om sägnen är sann —
och färgade röda flyktande sulor och klackar.
Men danakungen och segrande krigarflock
till storms mot den fasta, skyddande ringmur sträcka.
Förgäfves! Där vräka de undan block från block
och järnslagna, väldiga portar af eke bräcka.

Och in öfver tornprydda krönet, som våld bröt ned,
kung Valdemar och hans dubbade kämpar rida.
Och det är sagdt, den fiendeväg var så bred,
att elfva krigare skredo där sida vid sida.
Till köpstadstorget, där väldiga gafvelhus
med spetsbågefönster och burspråk allvarsamt blicka,
dit ställes tåget vid tjärade facklornas ljus,
där främmande kämpar sin seger i natten dricka.

Ve, ve öfver staden! Nu ute är allt dess hopp,
och tempelklockan åt glömskan dess storhet viger!
Ve, ve öfver staden! När glimmande sol går opp,
kung Valdemar bister sin gyllene tron bestiger.
Baneren svaja stolt vid fanfarens ljud,
och kämparne hänfullt med blodiga vapnen slamra,
och härolden ropar kring staden konungens bud,
allt medan svärden mot bucklade sköldarne hamra:

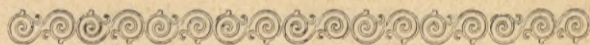
»Så bjuder eder Valdemar, daners drott,
att ölkar trenne, de största, till torget bringa.
Och innan ännu trenne solmärken gått,
må guld och silfver i dem till bräddarne klinga.
Då vill öfver eder han skyddande hålla sin hand;
om icke, han skall de fallne kämparne hämnas
och släppa ut öfver staden eld och brand,
att icke en sten på den andra åt minnet lämnas.»

På darrande knän där nalkas krämaren blek
med guldets glans, ur väggfast järnkista tagen;
och girig jude följer med ögats smek
det dyrbara skrin med snirklade silfverbeslagen.
Och gråtande jungfru tar smycket ur lockarnes natt,
och gyllne fat åt segraren ge de förnäma;
och skallig munk han tömmer sitt klostres skatt,
gör korssets tecken och mumlar sitt anatema.

Den sträfsamme man han offrar sitt lifs förvärf,
och blåögd barn åt konungen bjuder sin docka;
och haltande tiggare slungar sin sista skärf,
och stapplande enka ses djupt öfver karen sig bocka.
De råde krigare skratta och skämta fräckt
och kittla med hillebarden de tredskande arma.
Ve, ve öfver staden! Dess sol för evigt är släckt!
Kung Valdemar, stödd på svärdet, ej vet sig förbarma.

Nu karen fyllda för girige drotten stå,
och sköflade hem mot plundrarn förbannelser sända.
Men ut öfver torg och gator hoparne gå
att bommar bryta och vigda gudshusen skända.
Där tränger sig in i templet en skara vild,
där slitas radband från skrämnda, bedjande bröder,
där klädes af Guds moders helgade bild,
där dansas fräckt vid vin, som i kalken glöder.

Förgäfves stånda de fyra och tjugu på vakt
vid tempelmuren kring sagolik, röd karfunkel.
Den brytes ned, och snart dess välsignade prakt
ej mera glänser för seglarn i nattens dunkel.
Ve, ve öfver staden! Dess makt har sjunkit i grus,
dess välde i norden är blott från fädren en saga,
när skrålande hopar till sist i raglande rus
med roffadt byte ut genom portarne draga.

6.

Stormvind rasande rifver nordanfrån,
jagar vingsnabbt dystert skiftande skyar,
hvälfver vågen hvit i skummande dån,
hämtar andan och dubbelt dof sig förnyar.
Och det suckar i skrof af eke så fast,
och det knakar i sviktande furumast
på kung Valdemars ilande höfdingesnäcka.
Bleke sjömän stå
omkring pumpar två,
ty i borden det börjat att läcka.
Men trots byarnes dån
och den vredgade sjön
kungen vägrar på sträckta skoten att släcka.

Själff han står vid rodret, en stormby lik,
ryter fram mot folket sitt bud i natten.
Ögat spanar efter en lugnad vik,
tanken dröjer ängsligt vid röfvade skatten.
Hör! ett fasans skri öfver girigt haf!
Än en snäcka för evigt har gått i kvaf,
gapande redes grafven åt hundra arma.
Blott en kort minut,
så är kampen slut,
höljorna hänfullt på griften larma!
Darrar konungens röst?
Nej! Ur hans hårda bröst
ej en bön till himlen att sig förbarma!

Töcknet allt med sin tätande slöja nått,
allt blir dunkel, ej minsta stjärna ses glimma,
Ve, då ljuder: »Förut brusande brott!»
Klippor skymta igenom kylande dimma,
Ah, där nalkas en skummande strimma bred!
Rodret brytes med blodiga näfvar ned,
men likt trådar gnisslande taljorna brista,
Spiror spända stå,
stänger i däcket gå,
lossnande plankor skälfva och rista.
Redlös mot bränningen bort
slungas den innan kort
konungasnäckan, af danafloktan den sista.

Men i detsamma
hviner hväsande
ljungeldsflamma
ned i fräsande
vilda vågor.

Rulla så brakande
tordönsskrällar,
och de skakande
kalkstenshällar,
mossbekransade,
skumomdansade,
stånda i lågor.

Aldrig sviktande
daner alla
botfullt biktande
nederfalla,
Ensam drotten,
trotsig, hånande,
mäter dånande,
slukande bölja,
färdig att följa
snäckan till botten.

Men hvi bleknar han
sent omsider?
Kanske veknar han
hvad det lider?

Ah! På aggande
sjöar gungad
kommer vaggande
blixtohljungad
hotfull huldra.
Och i fraggande
skum hon dröjer;
stolt hon höjer
panna och skuldra.

Stormvinden tigande
rädes att rasa,
och med stigande,
stelnande fasa
kung kan förnimma
i midnattens timma:

*Här bland de brusande,
sjudande vatten —
mins du den susande
skogen i natten?
Mins du den rusande
trolldryck vi tömde?
Mins du den tjusande
drömmen vi drömde?
Mins du den gryende
dag, när du flyende
lofvade skatten?

Var det mig lockande
rikedom vinna,
liksom en pockande
jordisk kvinna?
Tror du jag skänkte
kärlekens lycka
för att få smycka
lockarne bara
med stenen den klara
i tempelmur blänkte?

Vet då, förmätne,
löftesförgätne:
en gång den skälvande
glänste som öga
i fader mins hvälvande
änne det höga.
Tills han dignade
ned för den signade,
blixtrande glafven.
Alltse'n han kvidande,
aldrig förglömmande
vridit sig bidande
djupt i den strömmande,
våta grafven.

Konungaorden
vissast på jorden
huldrebarn trodde.
Ve, att den lömska
giriga glömska
hos Valdemar bodde!
Kom då, du rasande
nordanvind, storma!
Bölja, till fasande
svallvåg dig forma!
Grip om den bäfvande
konungaslupen!
Ryck den i kväfvande
gömmande djupen!
Blifven där liggande,
skatter omätliga!
Aldrig förgätliga
skolen I brinna...
ingen Er finna!
Valdemar tiggande
Gulland skall lämna!
Så vet att hämna
sig trollfödd kvinna.»

Och i detsamma
hviner hväsande
ljungeldsflamma
ned i fräsande

vilda vågor.
Rulla så brakande
tordönsskrällar,
och de skakande
kalkstenshällar,
mossbekransade,
skumomdansade
stånda i lågor.

Borta är gungande
skrof af ek.
Böljorna sjungande
leka sin lek.
Plötsligt bytande
trolldomshamn,
fjälligt ringlande
draklikt slingrande,
huldran rytande
svinner i brytande
bränningars famn.

Stormvind, tynande, tystnar. En stilla fläkt
sakta susar fram öfver våg i hvila.
Stjärnor tindra i ljusnande morgonväkt
genom skyar, som, skingrade, fjärran ila.
Ån där skimrar i böljornas bryn helt matt
återglansen af Valdemars gömda skatt,

och ur djupet gå toner än vilda, än veka.
När det så blir kväll,
under skroffig häll
gyllene klot ibland skvalpen leka.
Ingen dem någonsin når,
ty se'n månghundrade år
drakens glödande ögon skatterna smeka...

Den gamle tystnade. Nattvinden svepte kall,
hvita ryggar på hafvet började rusa.
Ner i djupet ökades böljornas svall,
ofvanom begynte askarne susa.
Peder tycktes ej sansa något dock:
magra fingrarne lekte i stripig lock,
men till slut han mumlande läpparne rörde.
Troget bidde jag kvar,
och till slut, hur det var,
brutna orden jag åter hörde:

7.

Jag var ung den gång,
Senig var armen och glad var hågen,
jag tumlade om med min eka på vågen,
jag slog min boll under skämt och sång,
när veckan läng
jag kornet sått eller mäjat rågen.

Och min gård gaf mig bröd,
såsom den gifvit åt mina fäder.
Men visst var det släp under alla väder
och inte blef det till öfverflöd.
Dock hem den bjöd
med visthus och kistor och helgdagskläder.

Jag var ensam dock,
Pyntade stugan ej ungmor hyste,
som mötte på gården med läppar, som myste,
som förde sin spira med kärligt pock
och svang sin rock
vid kvittrande sång, när brasan lyste.

Men så tändes min håg,
Henne jag fann bland tärnornas skara!
Väfda af guld syntes lockarna vara.
Och kanske en gång att ni sollyst säg
en aftonvåg?
Så voro ögonen djupa och klara.

Och en söndagsnatt,
när dansen vid fedlorna yrde på logen,
vi vandrade båda i hviskande skogen.
Jag tog hennes händer, ängsligt och gladt,
och bönföll att
hon ville vara mig huld och trogen.

Men hon stod där hög,
Aldrig i evighet glömmer jag henne!
Hur öfver det snöhvita, lockiga änne
ett moln som af vrede sakta sig smög,
och hur där flög
en blixst af hån ur de ögon tvänne.

»Och du trodde då,
att Anna skulle sin frihet gifva
för att på Uggårds få hustru blifva,
för att i trösken med pigorna gå
och kanske få
ur magra hagarne kräken drifva!

Se min hvita hand!
Säg, är den skapad för räfsor hvassa?
Männe ej hellre där skulle passa
blixtrande stenar i guldets brand?
I spets och band
och silke mig skulle lysta att stassa.»

Men jag stirrade stum . . .
Det lät som en hemsk, en underlig saga.
Jag föll på knä att bedjande klaga,
det kändes, som hade ej hjärtat rum;
min blick blef skum
och orden kommo i snyftningar svaga:

»Ack, din hårdhet glöm!
Vill endast din håg efter flärd du vända?
Skall aldrig Peder din kärlek tända?
Ej famna som brud dig blyg och öm?
Som i en dröm
Jag hörde det hviska tyst: »kanhända!»

Så ett hänfullt skratt:

»Hör Peder! Ett heligt löfte jag gifver,
att din med hela min själ jag blifver,
att då vi fira vår bröllopsnatt,
när Valdemars skatt
till brudskänk åt Anna från trollet du rifver.»

Jag löste min båt,
och seglen jag spände
och stäfven vände
ditåt, ditåt,
där Svarthäll hängde
i dystert hot,
där vågorna krängde
mot klippans fot.

I ljusnande timma
jag ser där glimma
karfunkelglans
och guldklot simma
i hvirflande dans
och silfver droppar
från böljetoppar!
Jag vill ta fatt
kung Valdemars skatt.

Men djupet sjuder
och kring mig ljuder
ett hånande skratt!
Jag lyss:
jag hörde det nyss
i hviskande skögen!

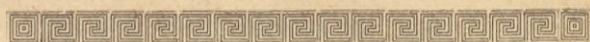
Kring gungande bogen
snart skummet yr.
Jag färden styr
till fjärran bölja.
Men skratten följa
mig hur jag styr.
När dagen svunnit,
jag åter hunnit
de skimrande skvalp
vid Storöns stalp.

Månader långa
gånga.
Men ännu i natten
jag vaktar på skatten.
En stilla kväll
jag lagt mig till hvila på mossig häll.
I drömmar blida
till slumrarens sida
hafstrollet går.
I tjusande huldrehamn hon står:

»Säg, vill du vinna
skatter som brinna?
Säg, vill du trycka
din brud i famn
i rusande lycka,
som icke har namn?»

Tjurkalfvar tvänne
de starkaste tag,
tvillingefödda,
med spenmjölk gödda,
af snöhvitt slag.
Dem du spänne
i samma lag,
och ha de ej druckit vatten,
de skola dig hämta skatten.»

Och drömmen dog.
Men seglen jag spände
och hemåt vände,
när morgonen log.

8.

Där stodo tjurarne bundna, så glänsande hvitt ett
par,
och själf jag visste ej, hvem af dem den skönaste var.
Med spenmjölk födda blott, de stodo förutan all
vank
med eldigt glänsande blick och senig och kraftig
mank.

Och grannarnes hånande löjen de brydde mig icke
ett grand.
Gick någon för nära, han fick ett slag af min
knutna hand.
Jag glömde icke min stolta flickas gäckande skratt,
jag glömde icke min dröm på Svarthäll i sensommar-
natt.

Så lade jag ändtligt på treåratjurarne järnsmidt ok —
ett ryck — och spannet en väldig rullsten ur mar-
ken vrok.

Då slog mitt hjärta af fröjd, då tändes mitt flam-
mande hopp,
ty nu kung Valdemars skatt ur djupet jag kunde
få opp.

När kvällsolen dalade trött och Svarthällen skim-
rande stod

och viken vid klippornas fot låg still som en pur-
purflod,

då stötte jag ekan från land med tjurarnes ökade
spann.

När natthimlen stjärneströdd stod, jag trollglänsta
vågorna hann.

Ah! Kom nu min flicka! Se blixtrande stenar i
guldets brand!

Se silfver i tackor att köpa dig silke och spetsar
och band!

Och skåda blott blodröd karfunkel, mer skimrande
klar än kristall!

Den gästernas brokiga skara i bröllopskväll lysa
skall!

De hulliga järnkrokar två i böljorna sänkte jag ned,
och in i kungssnäckans skrof de spetsiga klorna
jag vred.

Kring spända, knakande linorna yrande saltskummet
slog,

när tvillingeburna, glänsande tjurspannet frustande
drog.

Jag glömmet aldrig, så länge jag lefver, den här-
liga syn,
när röfvade skatterna glänste i kokande vattnets
bryn!

Ett hvinande slag af piskan! Jag tömmarne slap-
pare höll...

Ah, död och förbannelse! Ett af djuren på knäna
föll!

Det reste sig vacklande dock och gaf mig en brän-
nande blick.

Då svallade hafvet och spannet med skatten i dju-
pet gick!

Förtviflad stod jag på stranden, ensam i midnatts-
stund.

Då hördes en dånande stämma från djupets skälf-
vande grund:

»Förgäfves fikar du efter kung Valdemars röfvade
guld!

Att tjuvarne ej ägde krafter nog, var din käre-
stas skuld:

hon smög som en tjuf om natten — och vatten
den ena gaf,

och därför vacklade han och sjönk i den våta graf!»

Ett hånande skratt! Och mot skroffliga raukar ekot
klang!

Då röt jag i vrede vildt! Det var något i bröstet
som sprang.

Mitt hufvud det sjöd som i brand, för själens öga
blef svart...

Peder — så säger folk — i den natten galen vardt!

9.

De sista orden jag knappast hörde,
ty stormen hven genom rifven sky,
och tusende tornande böljor den förde
mot Svartehälls fot i kokande gny.
Stum satt den gamle. Han tycktes drömma
smärtsamma drömmar från fordom tid,
och hans blickar sökte därvid,
glanslöst stirrande, djupets gömma.

Plötsligt stod han där, rak och hög.
Hvita lockarne skälfdes för vinden.
Genom skummet, som piskade kinden,
slocknande ögat spanande flög.
Mörka blickarne blixtar sköto,
bröset häfdes, sig händerna knöto,
och än en gång
han sjöng sin lallande sång:

»Se i nattens dunkel
guld och karfunkel!
Det glänser och hoppar
på böljornas toppar!
Tag fatt, tag fatt
kung Valdemars skatt!»

»Min unge herre, nej, låt mig vara!
I natt jag fångar skatten förvisst.
Då kommer skön Anna, min brud, till sist —
och när hon vinkar, må Peder svara.
Förunderligt! Intet gäckande hån
jag hör i natt i böljornas dån!
De tyckas mig locka så sällsamt bara...
Tyst, hörde ni, herre? Hvar kom det från?:
... 'Peder, Peder! Kom, Peder, Peder!
Min unga famn emot dig jag breder!
Säg, vill du ej jag i stormfull natt
till brudsäng reder
en snöhvit bädd på kung Valdemars skatt?»

Han slet sig lös, han flög till branten,
där vredgade vågen som vildast sjöd.
Hans öga glänste af feberglöd...
han hängde sig ut öfver slippriga kanten.
»Kom hit, kom hit! Ser ni böljornas glans!
Ser ni guldets dans!

Och ser ni därborta, där stjärnan blinkar,
i bränningens famn
den strålande hamn,
som leende klippan nalkas och vinkar!
Jag känner dess namn:
En gång var hon den, jag i hviskande skogen
så ung och arm
förgäfves bad vara mig huld och trogen!
Nu älskogsvarm
mot hennes barm
skall Peder sitt kallnande hjärta trycka!
Vid hennes kyss
jag njuta skall en kväfvande lycka!
Ah! Det var hon, som kallade nyss...
jag kommer...!»

Jag såg, hur han saligt log.
Och plötsligt ett väldigt språng han tog.
Jag störtade fram. Men svunnen redan
var Peder till Uggårds i djupet där nedan!...

Jag flydde från berget. — Men mången natt
jag suttit och lyssnat på Svarthäll sedan
till sagan om kung Valdemars skatt.

Herr Kristens Östfeldt
Förläggare
Årskataloget

Rättelser.

Sid.	7	rad	2	nedifrån	står	sina	sina	läs:	sina
»	10	»	11	uppfifrån	»	hafver	»	hafvet	»
»	44	»	12	»	»	styr	»	flyr	»

I bokhandeln har förut utkommit:

Gotländska sägner I.

Herr Kristens Ottefärd.

Juldikt

af

Algot Sandberg.

Ur pressens omdömen:

»Diktningen är ledig och språket musikaliskt klangrikt. Det hela röjer en beaktansvärd diktarbegåfning.»
Dagens Nyheter.

»Herr Kristens Ottefärd är en vacker och stämningsfull dikt, som förräder en ganska betydande poetisk begåfning.»
Aftonbladet.

»Föreliggande juldikt visar en betydande formel begåfning.»
Stockholmstidningen.

»Författaren berättar lifligt, raskt och målande och där är verklig flykt i hans vers. Han har denna intensitet i skildringen, som angifver, att han så att säga hela tiden varit närvarande i sin dikt och sett och känt med sin själs sinnen, hvad han tecknar; därför kan man ej heller undgå att fångas af hans framställning, utan ser och känner med honom. Ingen falsk ton skorrar igenom, ingen från poesins allmänning hämtad sats eller målning har fått flyta in och störa den väl begränsade och afrundade handlingen. Algot Sandberg har med denna dikt visat sig som en af våra mest lofvande yngre skaldar.»
Sydsvenska Dagbladet.

1001850697

I bokhandeln har förut utkommit:

Gotländska sägner I.

Herr Kristens Ottefärd.

Juldikt

af

Algot Sandberg.

Ur pressens omdömen:

»Diktningen är ledig och språket musikaliskt klangrikt. Det hela röjer en beaktansvärd diktarbegåfning.»
Dagens Nyheter.

»Herr Kristens Ottefärd är en vacker och stämningsfull dikt, som förräder en ganska betydande poetisk begåfning.»
Aftonbladet.

»Föreliggande juldikt visar en betydande formel begåfning.»
Stockholmstidningen.

»Författaren berättar lifligt, raskt och målande och där är verklig flykt i hans vers. Han har denna intensitet i skildringen, som angifver, att han så att säga hela tiden varit närvarande i sin dikt och sett och känt med sin själs sinnen, hvad han tecknar; därför kan man ej heller undgå att fångas af hans framställning, utan ser och känner med honom. Ingen falsk ton skorrar igenom, ingen från poesiens allmänning hämtad sats eller målning har fått flyta in och störa den väl begränsade och afrundade handlingen. Algot Sandberg har med denna dikt visat sig som en af våra mest lofvande yngre skaldar.»
Sydsvenska Dagbladet.

Pris 60 öre.